

Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinnon nykyinen rakenne

kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen
erikoisammattitutkinnon työvalmennuksen
osaamisalan nykyinen tutkintorakenne

Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto 180 osp, 1.1.2026 lähtien

Pakollinen tutkinnon osa: Kasvatus- ja ohjausalan kehittämistoiminta muuttuvissa toimintaympäristöissä
60 osp

Seuraavista valitaan 1-2 tutkinnon osaa:

Kasvatus ja ohjaustyön menetelmien kehittäminen 60 osp

TAI

Monialainen yhteistyö kasvatus- ja ohjausalalla 60 osp

TAI

Kehittämisprosessin toteuttaminen ja ohjaaminen kasvatus- ja ohjausalan työyhteisössä 60 osp

Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto Työvalmennuksen osaamisala

Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnon suorittanut osaa toimia alan asiantuntijana asiakkaan toimintaympäristössä ja palvelujärjestelmässä.

Työvalmennuksen osaamisalan suorittanut työvalmentaja osaa toteuttaa työvalmennuksen asiakasprosessin sekä toimia työelämäasiantuntijana työvalmennuksessa.

Työvalmennuksen osaamisalan pakolliset tutkinnon osat ovat:

- Asiantuntijana toimiminen asiakkaan toimintaympäristössä ja palvelujärjestelmässä 60 osp
- Työelämäasiantuntijuus työvalmennuksessa 40 osp,
- Työvalmennus asiakasprosessissa 40 osp,
- + valinnaisia tutkinnon osia 40 ospia

Tutkintojen viitekehys

- **Kansallinen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehys** asettaa tutkinnot ja muut laajemmat osaamiskokonaisuudet tietyille vaativuustasoille näiden sisältämän osaamisen perusteella. Viitekehyksessä tasoja on kahdeksan.
 - Ammatilliset perustutkinnot ja ammattitutkinnot sijoittuvat kansallisessa viitekehyksessä tasolle 4
 - Erikoisammattitutkinnot sijoittuvat tasolle 5
- Viitekehys mahdollistaa tutkintojen kokonaisvaltaisen tarkastelun kuvaamalla tietyille tasolle sijoittuvien tutkintojen ja muiden laajojen osaamiskokonaisuuksien edellyttämän osaamisen tietoina, taitoina ja pätevyyksinä vertailukelpoisella tavalla. Viitekehys lisää tutkintojen kansallista ja kansainvälistä läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta. [Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä](#)
- **Yksittäisen tutkinnon ei tarvitse sisältää kaikkia tasokuvauksen osaamiskohtia. Työelämän tarpeet määrittävät sen, miten kukin yksittäinen tasokuvauksen osaamisvaatimus sisällytetään ammatillisiin tutkintoihin.**
- **Perustutkinnoissa ja ammattitutkinnoissa (viitekehysten taso 4) voi kielitaitovaatimuksen voi kuvata seuraavasti, jos se on työelämän tarpeiden kannalta perusteltua:**
 - *Käyttää työtehtävissä tutkintokieltä, toista kotimaista kieltä sekä yhtä vierasta kieltä.*

Millaista osaamista ammatillisten tutkintojen tulisi sisältää?

- **Ammatillisessa perustutkinnossa** osoitetaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella.
- Ammatillinen perustutkinto sisältää tehtävä- tai toimialaspesifiä ammattitaitoa, laaja-alaista useammalla toimialalla hyödynnettävää osaamista sekä yleisiä alasta riippumattomia taitoja.

- **Ammattitutkinnossa** osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on perustutkintoa syvällisempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin.
- Ammattitutkinto voi rakentua perustutkinnossa määritellyn osaamisen päälle, edellyttää perustutkintoa syvällisempää tietoperustaa ja kehittyneempiä käytännön taitoja tai kohdistua perustutkintoa kapeammalle ammattialalle.

- **Erikoisammattitutkinnossa** osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on ammattitutkintoa syvällisempää ammatin hallintaa tai monialaista osaamista.
- Erikoisammattitutkinnossa ammattiosaaminen voi kohdistua tuotteiden ja palvelujen suunnitteluun, valmistukseen, tuottamiseen tai kehittämiseen. Osaaminen voi kohdistua myös toimintaprosessien ohjaukseen ja johtamiseen.

Tutkinnon osien laajuudet

- Tutkinnon osien osaamispisteytys perustuu tutkinnon osassa vaadittavan osaamisen laajuuteen suhteessa koko tutkinnon osaamiseen. Osaamisen mitoitus ei perustu osaamisen hankkimisen edellyttämään työmäärään, käytettävään aikaan eikä opetuksen määrään. Tutkinnon osien laajuus osaamispisteinä määräytyy sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin ja/tai osaamistavoitteisiin:
 - **Kattavuus** = kuinka suuren osan tutkinnon suorittaneen ammattitaidon kokonaisuudesta kyseinen tutkinnon osa muodostaa
 - **Vaikeusaste** = tutkinnon osan vaikeus verrattuna muihin tutkinnon osiin samassa tutkinnossa
 - **Merkittävyys** = tutkinnon osan tärkeys työmarkkinoille osallistumisen, toiselle tutkintotasolle etenemisen tai sosiaalisen integraation kannalta
- Tutkinnon osan laajuudet määritellään perusteiden laadinnassa. Käytettäviin osaamispisteisiin ja osaamispisteiden jakautumiseen ei voida määritellä yhteistä kaikkia tutkintoja koskevia sääntöjä. Yhdenmukaisuutta eri tutkintojen välillä voidaan varmistaa siten, että käytetään pääsääntöisesti 15, 30 ja 45 osaamispisteen laajuisia ammatillisia tutkinnon osia. Yhdenmukaiset tutkinnon osien laajuudet helpottavat tutkinnon osien hyödyntämistä useissa eri tutkinnoissa ja näin opiskelijan henkilökohtaiset valinnaisten tutkinnon osien ratkaisut helpottuvat.

Miten laaditaan tutkinnon osat? (1/2)

- Ammatilliset tutkinnon osat laaditaan kuvaamaan tutkinnon **ammattialan keskeisiä työprosesseja tai tehtäväkokonaisuuksia**, joiden mukaan ne myös nimetään
- Ammatillisten tutkinnon osien laadintaa määrittävät seuraavat periaatteet:
 - tutkinnon osat muodostuvat työelämän nykyisten ja ennakoitujen tarpeiden pohjalta
 - tutkinnon osa muodostaa selkeän itsenäisen työprosessin tai tehtäväkokonaisuuden
 - tutkinnon osa on itsenäisesti arvioitava kokonaisuus
 - tutkinnon osien mukainen ammattitaito ja osaaminen on osoitettavissa lähtökohtaisesti aidoissa työtilanteissa ja -tehtävissä.

Miten laaditaan tutkinnon osat? (2/2)

- Tutkinnon osille määritellään **ammattitaitovaatimukset** ja **osaamisen arviointi**
 - Ammattitaitovaatimukset kuvaavat tutkinnon osassa edellytettävän osaamisen
 - Arviointikriteerit määrittävät, miten ja millä tasolla ammattitaitovaatimukset tulisi osata
 - Ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin ei tehdä erillisiä kriteerejä, vaan osaamisen tasoa kuvaavat kriteerit sisällytetään osaksi ammattitaitovaatimuksia. ePerusteissa tutkinnon osaan lisätään erillinen teksti osaamisen arvioinnista (yhteinen kaikissa ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa).
 - Ammattitaidon osoittamistavat täsmentävät, mitä työtehtäviä tehden ja minkälaisissa työympäristöissä ammattitaito näytetään sekä antaa mahdollisuuden yksilölliseen osaamisen osoittamisen täydentämiseen.

Miten laaditaan ammattitaitovaatimukset?

- Ammatillisissa tutkinnon osissa vaadittava osaaminen kuvataan ammattitaitovaatimuksina.
Ammattitaitovaatimukset muodostavat selkeän kuvan tutkinnon osan työprosessista tai tehtäväkokonaisuudesta.
- Ammattitaitovaatimukset kiteyttävät osaamisen, joten niitä ei tule olla liikaa ja liian yksityiskohtaisia. Yhteen ammattitaitovaatimukseen sisällytetään vain yksi asia, jolloin niistä ei tule myöskään liian pitkiä. Lähtökohtaisesti yhden tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset tulisi pystyä kiteyttämään enintään noin 20-30 ammattitaitovaatimukseksi.
- Ammattitaitovaatimuksia kirjoitetaan tutkinnon osassa vaadittavana osaamisena käytännönläheisesti, selkeäkielisesti, ymmärrettävästi ja yksiselitteisesti.
- Ammattitaitovaatimukseen sisällytetään tutkinnon osassa edellyttävä tietoperusta tekemismuodossa (hyödyntää xx tietoa, käyttää xx tuntemusta työssään, soveltaa xx tietoa). Ammattitaitovaatimukseen kirjoitetaan vaadittu osaaminen, joten niihin ei voi laittaa esim. tai-sanaa. Myöskään sanaa tarvittaessa ei tulisi käyttää, sillä se jättää epäselväksi vaadittavan osaamisen.
- ammattitaitovaatimukset ryhmitellään ja otsikoidaan esimerkiksi työprosessin vaiheiden
- Tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset laaditaan vastaamaan kyseisen tutkintotyyppin säädösten mukaista määritelmä sen tuottamasta osaamisesta. Lisäksi voi hyödyntää kansallisen tutkintojen viitekehyksen tasokuvauksia.

VINKKI: ePerusteissa voi valita suoraan tiettyjä ammattitaitovaatimuksia tutkinnon osille

Muu joustavuutta tukeva valinnanmahdollisuus

- Jatkossa kaikkiin ammatti- ja erikoisammattitutkinnon perusteisiin lisätään seuraavat valinnaisuudet. Osaamispistemääriä voidaan tutkinnon perusteissa muuttaa, mikäli tutkinnon muodostuminen erityisesti sitä edellyttää.
 - Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta, 15 – 30 osp (AT), Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta, 15 – 30 osp (EAT)
 - Tutkintoon voi valita tutkinnon perusteissa määritellyn ammatillisen tutkinnon osan tai osia voimassa olevista ammatillisen perustutkinnon, toisen ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteista.
 - Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa, 15 – 30 osp
 - Tutkinnon osa tai osat sisältävät työelämän paikallisten tarpeiden mukaista tutkintoon tai ammattialaan liittyvää osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin muissa tutkinnon osissa.
 - Korkeakouluopinnot, 5 - 15 osp (AT), 5 – 30 osp (EAT)
 - Tutkinnon osa sisältää tutkintoon liittyvää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.

Digitaalisen ja vihreän siirtymän osaamisen uudet valinnaiset tutkinnon osat

Ammattitutkinnot

- Digikyvykkyyden edistäminen työyhteisössä, 15 osaamispistettä
- Tekoälyn hyödyntäminen työprosessissa, 15 osaamispistettä
- Vihreän siirtymän edistäminen, 15 osaamispistettä

Erikoisammattitutkinnot

- Digitalisaation edistäminen, 30 osaamispistettä
- Kehittyvien teknologioiden kokeilu, 30 osaamispistettä
- Kiertotaloustoiminnan kehittäminen, 30 osaamispistettä
- Kyberturvallisuuden edistäminen, 30 osaamispistettä

Digivihreät tutkinnon osat löytyvät täältä: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/digivihreat-tutkinnon-osat>

Tutkintonimikkeiden määrittäminen

- Tutkintonimikkeen tulee tuottaa lisäarvoa tutkinnon tai osaamisalan nimeä täydentävänä.
- Tutkintonimike voi olla tutkinto- tai osaamisalakohtainen tai se voi muodostua tutkinnon osien valinnaisuuksien kautta (tutkinnolla useampi tutkintonimike ilman osaamisaloja). Osaamisaloilla voi olla myös sama tutkintonimike.
- Tutkintonimike on yleensä laajempi kuin työelämässä käytettävät ammattinimikkeet. Säädeltyjä ammattinimikkeitä, kuten teknikko, ei voi käyttää.
- Taustaksi selvitetään jo käytössä olevat tutkintonimikkeet (muut ammatilliset tutkinnot, korkeakoulututkinnot, mahdolliset muut koulutukset, sertifioidut nimikkeet jne.), jotta ei tule päällekkäisiä tutkintonimikkeitä.
- Jos sama tutkintonimike on jo käytössä toisessa ammatillisessa tutkinnossa, tutkintonimikkeen perään lisätään pääte AT tai EAT, jotta tutkintonimikkeet eroavat toisistaan. Perustutkinnon tutkintonimikkeen perään ei lisätä PT.
- Mestari-päätteistä tutkintonimikettä voidaan käyttää ainoastaan erikoisammattitutkinnoissa.

Kokemuksia ja havaintoja nykyisestä tutkintorakenteesta kasvatus- ja ohjausalan EAT

- Nykyinen tutkinnon rakenne toimii
- Uusista valinnaisista tutkinnon (digivhreät) osista ei vielä laajempaa kokemusta.
- Kehittämissuunnitelman teko oleellista ja toteuttaminen on mahdollista toisessa tutkinnon osassa. Liittyvät yleensä oman työpaikan kehittämistarpeisiin.
- Tutkinnon osien suorittaminen yksittäin mahdollista, jossain tarjottu tätä vaihtoehtoa.

Kokemuksia ja havaintoja nykyisestä tutkintorakenteesta työvalmennuksen osaamisala

- Miksi työvalmennus, ei esim. työhön valmennus –termi? Paljon pohdittu edellisen uudistuksen yhteydessä ja vuosien varrella näitä käytössä oleva erilaisia termejä ja ammattinimikkeitä/tutkintonimikkeitä.
- Työvalmennus on laajempi termi – työvalmentaja voi tehdä työhön valmennusta.
- Tärkeää olisi panostaa myös työssä pysymiseen sisältöihin.
- Nykyisessä tutkintorakenne 1. pakollinen on ollut tärkeää asiantuntijuuden kannalta -> Kehittämissuunnitelma tehdään työvalmennuksen ympäristöön.
- Työpajaympäristöt tärkeitä työvalmennuksessa
- Työelämäyhteistyötä tulisi korostaa, työpaikan valmiuksia työvalmennukseen ja ohjaukseen liittyen

Kokemuksia ja havaintoja nykyisestä tutkintorakenteesta työvalmennuksen osaamisala

- Toivotaan uusia sisältöjä työkykyyn liittyen
- Täsmätyökyvyn huomioiminen tutkinnon perusteissa
- Työllistymisen ja työkyvyn edistämisen huomioiminen tutkinnon perusteissa
- Palveluohjaus tärkeä osaamiskokonaisuus
- Työkyvyn ja työllistymisen palvelut (työkykykordinaattorit)
- Valinnaisten tutkinnon osioiden sisältöjen pohdinta
- Esim. tuen tarpeen tyyppisiä sisältöjä KASO PT:sta
- Asiakasprosessi keskeistä osaamista
- Työhön liittyvää valmennuksen markkinointiosaaminen